

Elżbieta Bilaska-Wodecka, Izabela Sołjan

Sanktuarium Matki Bożej Pocieszycielki Strapionych w Kevelaer. Katolicka „oaza” w protestanckiej Westfalii Północnej

1. Wprowadzenie

Dla niemieckich katolików najważniejsze są dwa sanktuaria: sanktuarium Matki Bożej w Altötting w Bawarii oraz sanktuarium Matki Bożej Pocieszycielki Strapionych w Kevelaer w Westfalii Północnej. Powstanie dużego ośrodka maryjnego w katolickiej Bawarii stanowi pewną prawidłowość, natomiast swoistym fenomenem jest istnienie, nieprzerwanie od ponad 350 lat, w północnych Niemczech zdominowanych od XVI w. przez protestantyzm, sanktuarium maryjnego w Kevelaer. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że do sanktuarium tego oprócz Niemców, od wieków pielgrzymują też mieszkańcy Holandii, Belgii i Luksemburga.

2. Historia miasta i jej wpływ na rozwój ruchu pielgrzymkowego

Miasto Kevelaer powstało znacznie wcześniej aniżeli sanktuarium. Prawa miejskie otrzymało w 1322 r. W 1339 r. cesarz Ludwik IV nadał hrabiemu Reinaldowi z Geldern tytuł książy, ustanawiając tym samym księstwo Geldern. W jego granicach leżało Kevelaer. W 1543 r. cesarz Karol V uczynił Księstwo Geldern jedną z szesnastu prowincji Niderlandów, należących do cesarstwa. W 1555 r. Karol V zrzekł się władzy nad Niderlandami na rzecz swego syna Filipa, króla Hiszpanii. Do 1559 r. Kevelaer należało do archidiecezji kolońskiej, potem do diecezji w Roermond. W 1566 r. i ponownie w 1572 r. na terenie Niderlandów wybuchła rewolucja skierowana przeciwko rządowi Filipa II i popieranemu przez niego Kościołowi katolickiemu. W jej wyniku doszło do podziału Niderlandów na protestancką, antyhiszpańską część północną i katolicką południową. W 1579 r. siedem prowincji północnych, w tym Geldern, przystąpiło do Unii Utrechckiej. W 1581 r. ogłosiły one utworzenie niezależnej Republiki Zjednoczonych Prowincji Niderlandów, uznanej przez Hiszpanię w 1609 r. na mocy dziewięcioletniego rozejmu. W 1621 r. korzystając z kończącego się rozejmu Hiszpania ponownie zaatakowała Niderlandy Północne.

Cudowny wizerunek Matki Bożej
Pocieszycielki Strapionych w Kevelaer

W tej sytuacji Niderlandy sprzymierzyły się z królem Francji Ludwikiem XIII i Francja wypowiedziała Hiszpanii wojnę. W 1635 r. oddział chorwackich żołnierzy, najemników hiszpańskiego króla, napadł na Kevelaer. Zginęło wówczas 100 mieszkańców miasta. Tak więc w czasie wojny trzydziestoletniej Kevelaer znalazło się w zasięgu działań wojennych. Na ten okres przypadają początki sanktuarium – w 1642 r. kupiec Hendrick Busman funduje kapliczkę Matki Bożej i umieszcza w niej znany w okolicy obrazek Matki Bożej Luksemburskiej. Wojnę trzydziestoletnią zakończył pokój westfalski w 1648 r., który ostatecznie uznał niepodległość Zjednoczonych Prowincji. Od 1703 r. Kevelaer pozostawało pod panowaniem pruskim, zaś w okresie wojen napoleońskich (1800-1814) pod rządami Francji. W 1814 r. wróciło do Prus. Kongres Wiedeński w 1815 r. ostatecznie zatwierdził przynależność Nadrenii do państwa pruskiego (die Rheinlande). Pod względem administracji kościelnej na początku XIX w. Kevelaer znalazło się w granicach archidiecezji w Akwizgranie, a w 1821 r. w granicach diecezji w

Münster, do której należy do tej pory. Zarówno w czasie panowania francuskiego jak i w czasach Kulturkampfu (1871-1873) wydano oficjalny zakaz odbywania pielgrzymek. W okresie rewolucji francuskiej czczony wizerunek przechowywano w wieży kościoła parafialnego. Pomimo tych utrudnień sanktuarium przetrwało i rozwijało się. W 1910 r. Westfalia (51,4%)¹, obok Rheii (69,0%) i Bawarii (70%) charakteryzowała się jednym z najwyższych w Prusach udziałem katolików w ogólnej liczbie ludności, na co niewątpliwie wpływ miało również sanktuarium w Kevelaer. Po zakończeniu pierwszej wojny światowej Kevelaer zajęły oddziały belgijskie, pozostając tu do 1926 r. Trudnym okresem dla sanktuarium były czasy rządów nazistów. Podczas drugiej wojny światowej cudowny obraz Matki Bożej był ukrywany pod wieżą bazyliki. Miasto znajdowało się na linii frontu, wydano nawet rozkaz wysadzenia kościoła, jednak zapłon nie wypalił i dzięki temu sanktuarium zostało uratowane.

Analizując współczesną strukturę wyznaniową obszarów znajdujących się w zasięgu oddziaływania sanktuarium maryjnego w Kevelaer można zauważyć, iż ośrodek ten nadal pełni istotną rolę w umacnianiu katolicyzmu regionu. W diecezji Münster,

na terenie której znajduje się sanktuarium, katolicy stanowią 48,8% ogółu ludności. W 1999 r. charakteryzowała się ona jednym z wyższych w Niemczech współczynników uczestnictwa w niedzielnej mszy św. i wynosił on 18,4%, podczas, gdy średnia krajowa była na poziomie 17,6%; przy minimalnej wartości w diecezji Berlin 12,6% i maksymalnej w diecezji Erfurt 28,3%². Również położona blisko Kevelaer, już po holenderskiej stronie, diecezja Roermond, jest jedną z najbardziej katolickich w Holandii, 88% jej mieszkańców stanowią katolicy³.

3. Historia sanktuarium i rozwój przestrzenny zespołu sakralnego⁴

Sanktuarium Matki Bożej Pocieszycielki Strapionych w Kevelaer jest położone w diecezji Münster, w zachodniej części Westfalii Północnej, kilkanaście km na północny zachód od Düsseldorfu, w pobliżu granicy z Holandią.

Początki sanktuarium sięgają 1641 r. i wiążą się z osobą kupca Hendricka Busmana, mieszkającego w pobliżu Kevelaer, w Geldern. W okresie Bożego Narodzenia w okolicach Kevelaer, w pobliżu przydrożnego krzyża, usłyszał on nagle dziwny głos wzywający do zbudowania w tym miejscu kapliczki. Wezwanie to powtórzyło się trzykrotnie, a zrealizowało się dzięki wizji, której doznała żona kupca. Ujrzała ona we śnie zarys kapliczki i obraz Matki Bożej, który ma być w niej umieszczony. Kobieta przypomniała sobie, że wcześniej dwaj żołnierze proponowali jej kupno takich obrazów. Były to papierowe kopie czczonego już wówczas wizerunku Matki Bożej Luksemburskiej. Małżeństwo Busmanów odszukało ów wizerunek. Początkowo obraz przechowywany był w Geldern, a w 1642 r. umieszczono go w wzniesionej przez Busmana kapliczce w Kevelaer.

Skromny wizerunek Matki Bożej Pocieszycielki Strapionych, zwany też Matką Boską Chorych, o wymiarach 7,5 x 12,5 cm, został wykonany w Antwerpii. Przedstawia Madonnę, która w prawej ręce dzierży berło, na lewym ramieniu trzyma Dzieciątko Jezus z kulą symbolizującą świat. W tle ukazana jest panorama Luksemburga z cudowną kaplicą oraz napisy: „Pocieszycielko Strapionych módl się za nami” – u góry i podpisem: „Prawdziwy obraz Matki Jezusa, Pocieszycielki Strapionych, na polu przy mieście Luksemburg, słynny cudami i przybywaniem ludzi. W roku 1640”.

Do kaplicy, już od pierwszego dnia przybywała okoliczna ludność. W związku z dużym napływem pielgrzymów do pomocy miejscowemu proboszczowi biskup w 1645 r. przysłał trzech księży oratorianów z Scherpenheuvel (obecnie Belgia). W ciągu pierwszych pięciu lat liczba dziejących się tu cudów była tak duża, że władze kościelne zarządziły oficjalne zbadanie cudowności wizerunku. W kaplicy na pamiątkowej tablicy umieszczono nazwisko Busmana i jego żony. Pierwotna, mała, ceglana kapliczka wkrótce okazała się niewystarczająca. Wokół niej, w 1654 r., zbudowano większą, sześciokątną, według wzoru Scherpenheuvel z Brabancji. Jest to tzw. Kaplica Łask. Czczony wizerunek od wieków zawieszony jest nad ołtarzem. Dzięki ogromnemu oknu obraz widoczny jest również z zewnątrz, co pozwala adorować go także pielgrzy-

mom zgromadzonym na placu przed kaplicą (Kapellenplatz – Plac Kapliczny). Obraz umieszczony jest pośród licznych wotów dziękczynnych, za szklaną szybą, oprawioną w złotą ramę. W 1892 r. w 250 rocznicę powstania sanktuarium, wizerunek Matki Bożej z Kevelaer został uroczystie koronowany na prawie papieskim. Obok obrazu umieszczono wówczas dar z Luksemburga, jak głosi napis „Znak miłości Matki do Córci” – dwie srebrne, połączane gałązki różane.

Kevelaer zasłynęło wieloma uzdrowieniami i nawróceniami, co sprawiło, że w latach 1643-1645 ze środków Hendrika van Arssen, na Placu Kaplicznym wzniesiono kolejną świątynię (Kaplica Świec). Poświęcono ją opiece Michała Archanioła. Ze względu na brak środków finansowych świątynia ta została zbudowana bez wieży. Barokowy ołtarz wykonano w Antwerpii. Obecnie kaplica jest ważnym elementem zespołu sakralnego sanktuarium. Wystrój wnętrza jest swoistą „księgą”, w której została zapisana historia pielgrzymowania do Kevelaer. To tutaj wystawionych jest ponad 300 świec, które różne pielgrzymki przyniosły w ofierze. Procesje przybywające systematycznie do sanktuarium mają stałe miejsca na świecach ofiarne. Największe z nich mają ok. 3 m. wysokości. To tutaj codziennie pali się ponad 100 świec podczas nieszporów odprawianych przez 24 mężczyzn – członków bractwa „Consolatrix Afflictorum”. Na ścianach są umieszczone także tablice herbowe pielgrzymek. Wśród nich znajduje się szyld króla pruskiego Fryderyka Wilhelma I, który pomimo, że był ewangelikiem, odwiedził to sanktuarium dwukrotnie, w 1714 i w 1738 r., a w 1728 r. podarował on wielką świecę wotywną i swój herb.

Od końca XIX w. znaczącym elementem kompleksu sakralnego jest założona tu kalwaria. Inicjatorem jej budowy był proboszcz ks. Joseph van Ackeren. Kalwaria została zbudowana w 1892 r. na terenie otaczającym cmentarz parafialny, z ofiar pielgrzymów przybywających do sanktuarium⁵. Przykładowo kaplicę drugą zbudowano ze środków przekazanych przez procesję z Utrechtu, piątą – przez procesję z Arnheim, ósmą – procesję z Nymwegen, kaplicę trzynastą – fundowali pielgrzymi z Rotterdamu, zaś czternastą – Bractwo Kevelaer z Haarlemu. Kalwaria kończy się w parku maryjnym, przed wizerunkiem Maryi Opiekunki. Wizerunek ten ma upamiętniać także ofiary ostatnich wojen.

Kalwaria jest miejscem zarówno modlitwy indywidualnej, jak i zbiorowej, uroczystych procesji z Najświętszym Sakramentem oraz – na zakończenie dnia pielgrzymkowego – procesji ze światłami. Po zniszczeniach wojennych została odbudowana w latach 1946-1947 ze składek bractw i wspólnot religijnych, głównie z Niemiec.

Wciąż rosnąca, po koronacji cudownego wizerunku, liczba pielgrzymów oraz pragnienie zapewnienia im lepszych warunków do modlitwy sprawiły, że podjęto decyzję o budowie w obrębie sanktuarium, nowego dużego kościoła. Nawę główną oraz skrzydło północne i południowe wykonano w 1864 r., zgodnie z projektem kolońskiego architekta Vincenza Statza. Bazylika p.w. Wniebowzięcia NMP została konsekrowana w 1923 r. Wystój jej wnętrza nawiązuje do Saint Chapelle w Paryżu. Od 1956 r., kiedy to sanktuarium stało się samodzielną parafią, bazylika pełni funkcję kościoła parafialnego.

Najmłodszym obiektem wchodzącym w skład zespołu sakralnego w Kevelaer jest Kaplica „PAX Christi”. Nazwę otrzymała na pamiątkę pierwszego Kongresu PAX Christi w Niemczech, który odbył się Kevelaer w 1948 r. Ustawione wokół kaplicy rzędy ławek pozwalają na odprawianie nabożeństw pod „gołym niebem”. Na świecznikach wypisane są nazwy wielu sanktuariów maryjnych Europy, wskazujące, że i tam, podobnie jak w Kevelaer, pielgrzymi gromadzą się wokół Maryi, Matki Jezusa. W kaplicy umieszczone są liczne tablice pielgrzymie, m. in. z 22 diecezji, położonych nad Renem, Maas i Mozelą, z których co roku przybywają procesje oraz tablice biskupów z archidiecezji kolońskiej i utrechckiej. Obok kaplicy znajdują się stacje *Drogi krzyżowej*, którą można odprawiać pod dachem. Jest ona przeznaczona głównie dla osób chorych i niepełnosprawnych. Napisy na poszczególnych stacjach są w języku niemieckim lub holenderskim, nie są one dosłownym tłumaczeniem lecz mają wzajemnie się uzupełniać.

Poza wymienionymi wyżej, na terenie sanktuarium znajdują się jeszcze następujące obiekty: Kaplica Najświętszego Sakramentu, Kaplica Chrzcielna i Pokutna oraz Dom Księży, w którym mieści się kierownictwo pielgrzymek i urząd parafialny.

4. Obiekty nie wchodzące w skład kompleksu sanktuarium

Kościół pw. św. Antoniego w Kevelaer, znajdujący się na początku Hauptstrasse, jest pierwszym obiektem sakralnym, który pielgrzymi napotykają w drodze do sanktuarium. Świątynia ta została zbudowana prawdopodobnie w XIV w., ku czci patrona miasta, a od 1472 r. pełni funkcję kościoła parafialnego. Od 1646 r. do pocz. XIX w. parafią opiekowali się księża oratorianie. Do chwili zbudowania nowego kościoła, w którym mogliby modlić się pielgrzymi przybywający do Kaplicy Łask, właśnie w kościele św. Antoniego odprawiano dla nich Msze św. W 1982 r. kościół spłonął, po czym został odbudowany według nowych planów.

W Kevelaer funkcjonują cztery klasztory żeńskie, a mieszkające tam siostry poprzez swoją modlitwę i pracę są związane z działalnością sanktuarium. Klasztor ss. klarysek został założony w Kevelaer w 1857 r. Po zniszczeniu podczas drugiej wojnie światowej odbudowano go w 1954 r. Pielgrzymi odprawiający drogę krzyżową często zatrzymują się w klasztornej kaplicy na modlitwę. Klasztor ss. św. Klemensa został poświęcony w 1965 r. i pełni funkcję prowincjalnego domu macierzystego. Samo zgromadzenie powstało w 1808 r. i zostało zatwierdzone przez biskupa Kolonii Klemensa Augusta Droste. Siostry prowadzą dom pielgrzyma. W Kevelaer swój prowincjalny dom macierzysty mają także siostry Bożej Opatrzności. Zgromadzenie to zostało założone przez ks. Eduarda Michelisa w Münster w 1842 r. Dom zgromadzenia w Kevelaer powstał w 1950 r. Siostry pomagają w sanktuarium oraz pracują w Domu Księży, natomiast siostry franciszkanki opiekują się domem „Regina Pacis” dla osób chorych i starszych.

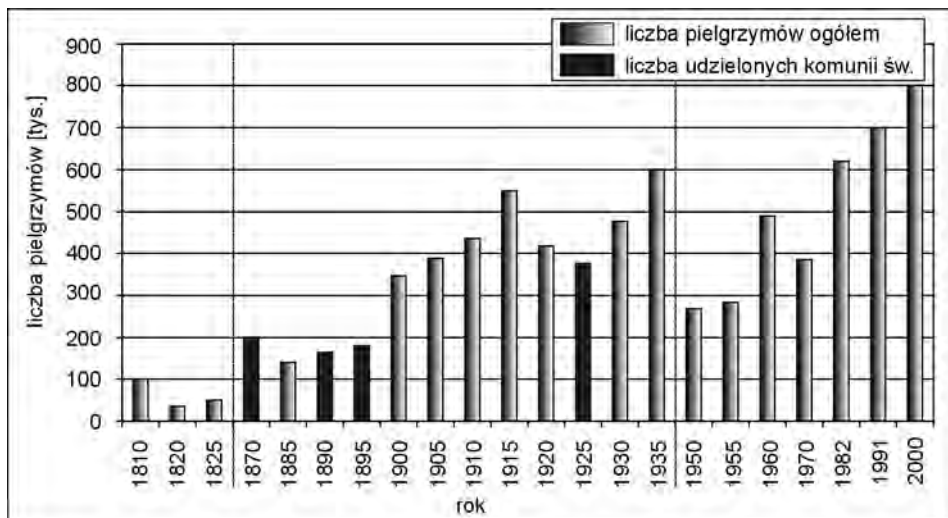
W Kevelaer oprócz katolickich obiektów sakralnych są także kościoły innych wyznań. Wspólnota Ewangelickiego Wolnego Kościoła Baptystów⁶ w Kevelaer rozpoczęła swoją działalność 4 stycznia 1953 r. W latach 1962-1963 zbudowano kościół. Obecnie do zboru należy 50 osób. Od 1955 r. w mieście istnieje też kościół ewangelicki. W poł. lat 90. XX w. należało do niego ok. 2800 osób.

Pomysł budowy prawosławnej kaplicy w sąsiedztwie katolickiego sanktuarium powstał pod koniec lat 70., kiedy to wspólnota prawosławna ofiarowała złoty medalion dla Matki Bożej w Kevelaer. Prace nad adaptacją budynku na potrzeby kultowe rozpoczęto 16 sierpnia 1988 r. Prawosławna kaplica pw. św. Jana Teologa została poświęcona 31 października 1992 r. Wyrazem ekumenicznej współpracy pomiędzy rektorem sanktuarium w Kevelaer a Kościołem prawosławnym jest, odbywający się co roku w niedzielę poprzedzającą święto Bożego Ciała, Dzień Kościołów Wschodnich. Jednym z ważniejszych punktów programu jest Msza św. w obrządku wschodnim odprawiana w bazylice.

5. Rozwój ruchu pielgrzymkowego

Ruch pielgrzymkowy do Kevelaer zaczął rozwijać się bezpośrednio po wybudowaniu kaplicy i przeniesieniu tutaj obrazu. Jeszcze tego samego dnia przyszli mieszkańcy Geldern. Jako jedna z pierwszych przybyła pielgrzymka z Rees, w 1643 r. Przyniesiona przez nią wielka świeca wotywna do dzisiaj znajduje się w sanktuarium. Do rozwoju tradycji pielgrzymowania niewątpliwie przyczynił się protokół synodu w Venlo, uznający Kevelaer za miejsce pielgrzymkowe. Ok. 1650 r. w kronikach zanotowano, że do nowopowstałego sanktuarium przybyło od 15 do 20 tys. pielgrzymów. Ważnym wydarzeniem były obchody jubileuszu 100-lecia sanktuarium w 1742 r. Uczestniczyło w nich ok. 40 tys. pielgrzymów. Od 1975 r. istnieje tradycja, że sezon pielgrzymkowy rozpoczyna się 1 maja otwarciem portalu pielgrzymkowego w bazylice, a kończy się jego zamknięciem 1 listopada. Corocznie Kevelaer odwiedza ok. 800 tys. pielgrzymów, głównie z Niemiec i krajów Beneluksu. Najwięcej wiernych pochodzi z północnych Niemiec, ale rejestruje się też grupy systematycznie przybywające z południowych regionów kraju. Około 1/5 ogólnej liczby grup stanowią procesje z Holandii. Matka Boża w Kevelaer była bowiem szczególnie czczona przez katolików z Holandii, którzy od 1576 do 1848 r. zostali pozbawieni możliwości sprawowania publicznego kultu. W 1987 r. sanktuarium nawiedził papież Jan Paweł II pozostawiając w Kaplicy Świec, zgodnie z tradycją tego sanktuarium, świecę wotywną z napisem „Totus Tuus” za zsyłane w tym miejscu łaski.

Do rozwoju ruchu pielgrzymkowego, oprócz czynników politycznych i religijnych, znacząco przyczyniło się też doprowadzenie do miasta linii kolejowej (1860-1868). Od tego czasu większość pielgrzymów zaczęła przybywać do sanktuarium właśnie koleją. Obecnie najpopularniejszym środkiem transportu są autokary. Zdarzają się też pielgrzymki rowerowe i pielgrzymki motocyklistów. Najwięcej tych grup przybywa w soboty. Spędzają w sanktuarium kilka godzin, a potem udają się w dalszą podróż.

Ryc. 2.
Ruch pielgrzymkowy do Kevelaer w latach 1810-2000

Źródło: opracowanie własne na podstawie: P. Dohms, W. Dhoms, V. Schroeder, *Die Wallfahrt nach Kevelaer zum Gnadenbild der „Trösterin der Betrübten“*. *Nachweis und Geschichte bis zur Gegenwart von den Anfängen bis zur Gegenwart. Mit Abbildung der Wappenschilder* [w:] R. Schulte Staade (red.) *350 Jahre Kevelaer Wallfahrt 1642-1992*, t. 2, Verlag Butzon, Bercker Kevelaer, Keveaer 1992, s. 377-396; A.M. Hahn, *Siedlungs- und wirtschaftsgeographische Untersuchung der Wallfahrtsstätten in den Bistümern Aachen, Essen, Köln, Limburg, Münster, Paderborn, Trier, Rheinland-Verlag, Düsseldorf* 1969, s. 125.

Większość pielgrzymów przyjeżdża autokarami. Na parkingu przez urzędem miasta przygotowują się do uroczystego wejścia do sanktuarium. Uczestnicy pielgrzymki często ubierają się w regionalne stroje, a potem, wraz z asystą liturgiczną, formują procesję. Jej trasa prowadzi Hauptstrasse na Kapellenplatz, skąd pielgrzymi wchodzi do bazyliki. W świątyni są witani przez rektora sanktuarium. Podczas powitania składają w darze świecę, która później ustawiana jest w Kaplicy Świec. W czasie pobytu w sanktuarium pielgrzymi uczestniczą we Mszy św. Po południu biorą udział w niezporach, które odprawiane są przed Kaplicą Łask. Modlą się także przy stacjach Drogi krzyżowej. Pielgrzymki, które zostają w Kevelaer dłużej niż jeden dzień, wieczorem przechodzą ulicami miasta w procesji ze światłami.

Oprócz tradycyjnych pielgrzymek parafialnych ważne miejsce w kalendarzu pielgrzymkowym zajmują pielgrzymki dzieci pierwszokomunijnych. Szczególne miejsce mają też pielgrzymki chorych i osób starszych. To dla nich odprawiana jest w

święto Matki Bożej Bolesnej (15 września) specjalna Msza św. Ze względu na wielkość i znaczenie tej grupy pielgrzymów, Kevelaer często porównywane jest do Lourdes.

6. Zagospodarowanie turystyczne

Kevelaer ma dogodne położenie komunikacyjne. Leży w niewielkiej odległości od zjazdów z autostrady A57, m.in. zjazd AS 4 w Uedem i AS 5 w Sonsbeck. Oprócz tego, w regionie istnieje dobrze rozwinięta sieć dróg rowerowych, dla których opracowano trasy tematyczne. Większość z nich prowadzi przez Kevelaer. Miasto posiada też dobre połączenie kolejowe z Düsseldorfem i z holenderskim Weeze.

Zarówno władze miasta, jak i rektor sanktuarium, duże nadzieje na wzrost ruchu pielgrzymkowego wiążą z pobliskim lotniskiem. Na północny-zachód od Kevelaer od kilku lat funkcjonuje port lotniczy w Weeze⁷. Samoloty odlatują stąd do: Rzymu, Barcelony, Sztokholmu, Sofii, Shannon (Irlandia), Antalya (Turcja), Glasgow i Londynu. Lotnisko powstało w brytyjskiej strefie okupacyjnej w 1954 r. W 1993 r. cały ten teren wraz z zagospodarowaniem został przejęty przez Flughafen Niederrhein GmbH. W sierpniu 2003 r. otwarto terminal pasażerski. Dzięki temu coraz więcej pielgrzymów zaczęło przybywać drogą lotniczą, m.in. z Glasgow i ze Sztokholmu.

Pierwsze hotele powstały w Kevelaer po 1646 r. Najstarszymi są Dorfgaststätte „Alt Derp” i Hotel „Goldener Schwan” (por. tab. 1). Szybki rozwój bazy noclegowej nastąpił w II poł. XIX w. i związany był z rozwojem ruchu pielgrzymkowego po

Tab. 1.
Hotele i pensjonaty w Kevelaer (stan na IX 2004 r.)

Lp. na ryc. 1	Nazwa obiektu noclegowego	Data powstania	Liczba pokoi	Liczba miejsc restauracyjnych
1.	Hotel „Alt Derp”	1646	6	50
2.	Hotel „Goldener Apfel”	XVII w.	29	300
3.	Hotel „Goldener Löwe”	b.d.	14	100
4.	Hotel „Goldener Schwan”	1647	8	150
5.	Hotel „Zu den Goldenen & Silbernen Schlüsseln”	1705	19	150
6.	Gasthof „Jacobs”		12	150
7.	„Parkhotel Kevelaer”	1993	49	150
8.	Hotel „Rheinischer Hof”		15	80
9.	Hotel „Weißes Kreuz”	1905	12	150
10.	Hotel „Zur Brücke”	1783	9	120
11.	Klasztor ss. św. Klemensa	1965	ok. 80 miejsc	120
	Razem:		200	1400

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów oraz informacji *Unverwechselbar Kevelaer*.

1840 r. Największa liczba hoteli (90 obiektów) funkcjonowała w Kevelaer w pierwszej poł. XX w. Szacuje się, że w 1913 r. miasto dysponowało ok. 5 tys. miejsc noclegowych. Obecnie notowanych jest 11 obiektów mających łącznie 1400 miejsc noclegowych.

Sklepy z dewocjonaliami znajdują się wzdłuż głównej osi komunikacyjnej (Hauptstrasse) oraz na ulicach w najbliższym sąsiedztwie Placu Kaplicznego. Podobną lokalizację mają placówki handlowe innych branż. Tak więc w Kevelaer, tak jak i w innych ośrodkach pielgrzymkowych, główna ulica, którą pielgrzymi dochodzą do sanktuarium jest też głównym miejscem handlu. Poza bezpośrednią strefą związaną z funkcją religijną miasta został zlokalizowany hipermarket Kaufland.

Parkingi rozmieszczone są równomiernie poza strefą przeznaczoną dla ruchu pieszego. Parkingi położone bliżej sanktuarium są płatne, natomiast te położone dalej są bezpłatne.

7. Zakończenie

Sanktuarium maryjne w Kevelaer jest jednym z najstarszych i najważniejszych ośrodków kultu maryjnego w północnych Niemczech. Przeszłość historyczna, zmienna przynależność państwowa regionu oraz tradycje religijne sprawiły, że oddziaływanie sanktuarium rozciąga się nie tylko na najbliższą okolicę, ale także na kraje Beneluksu (Belgię, Holandię i Luksemburg). Szczególnie duże znaczenie miało ono dla katolików zamieszkałych w regionach Holandii i północnych Niemiec zdominowanych przez protestantów. W okresie powojennym w działalności sanktuarium silnie wyeksponowano jeszcze jeden aspekt, modlitwę o pokój, co wydaje się szczególnie ważne na tym terenie, od wieków będącym w zasięgu różnych bitew i wojen. W sanktuarium tym, powstałym w trudnym okresie wojny trzydziestoletniej, od 1949 r. w każdą sobotę przed cudownym obrazem sprawowana jest Msza św. w intencji pokoju na świecie. Stale też płonie światło na wazie pokoju (w Kaplicy Łask), zapalone w Lourdes i przeniesione do Altötting, a stąd do Kevelaer.

Przypisy:

¹ R. Henkel, *Atlas der Kirchen und der anderen Religionsgemeinschaften in Deutschland eine Religionsgeographie*, Verlag W. Kohlhammer, Berlin 1999, s. 39.

² R. Henkel, *Atlas der Kirchen*, op. cit., s. 60.

³ *Kościół katolicki w Holandii. Statystyka według diecezji* [na:] www.catholic-hierarchy.org/country/scn1.html (stan na 2003 r.).

⁴ Opracowano na podstawie: J. Heckens, R. Schulte Staade, *Consolatrix Afflictorum. Das Marienbild zu Kevelaer. Botschaft, Geschichte, Gegenwart* [w:] R. Schulte Staade (red.) *350 Jahre Kevelaer Wallfahrt 1642-1992*, t. 1, Verlag Butzon, Bercker Kevelaer, Kevelaer 1992; R. Kerkhoff, *Kevelaer miejsce refleksji. Przewodnik i informator*, Verlag Butzon, Bercker

Kevelaer, Keveaer 1991; R. Kirchesch, *Kevelaer. Ein Führer durch die Stadt mit drei Radwanderungen zu den Ortschaften*, Verlag Butzon, Bercker Kevelaer, Keveaer 1997.

⁵ J. Heckens, R. Schulte Staade, *Consolatrix Afflictorum*, *op. cit.*, s. 675-678.

⁶ *Ewangelicki wolny kościół baptystów* [na:] www.efg-kevelaer.de/index1.php.

⁷ *Airport Weeze* [na:] www.flughafen-niederrhein.de (marzec, 2005).

The Sanctuary of Our Lady of Consolation at Kevelaer. A Catholic ‘Oasis’ in the Protestant Nordrein Westphalia

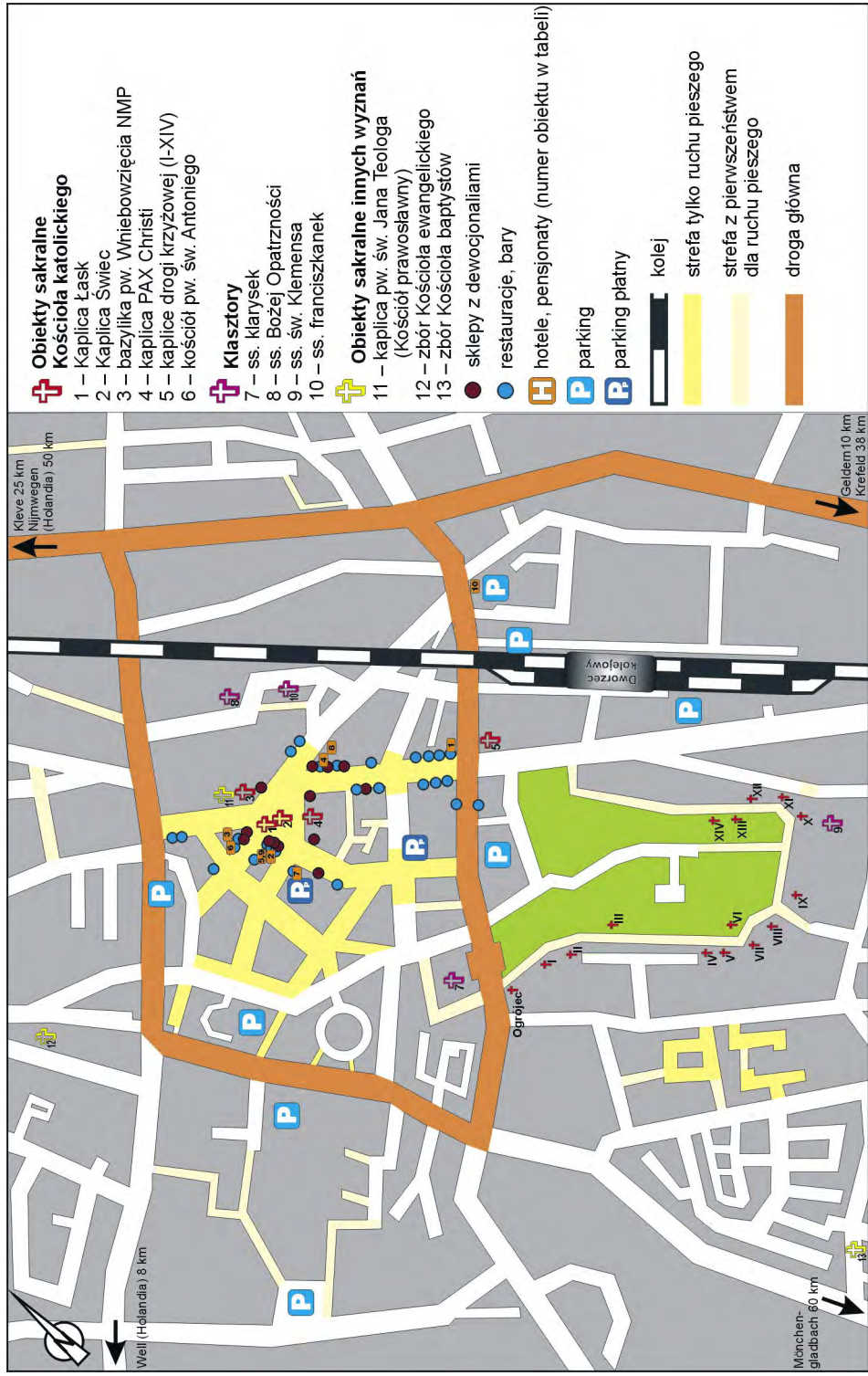
(SUMMARY)

The Catholic sanctuary of Our Lady of Consolation at Kevelaer is located in the Munster Diocese, less than twenty kilometres from Duesseldorf and near the Dutch border. The sanctuary goes back as far as 1641 when the merchant Hedrick Busman praying at a roadside cross heard a call to build a chapel. The call came thrice and was carried out thanks to a vision experienced by the merchant's wife. In her dream she saw an outline of a chapel and an image of Our Lady that was to be placed inside. The painting was found and it turned out to be a copy of the then worshiped image of the Virgin Mary of Luxemburg. In 1642, the painting was placed in the roadside chapel built by Busman and was frequented by the local population from the very beginning. The site became famous for miraculous cures and conversions confirmed by the local bishop and soon work started on a church for pilgrims (currently the Candle Chapel), completed in 1645.

The image of Our Lady of Consolation, also known as Our Lady of the Sick depicts a Madonna, a sceptre in her right hand and on her left arm a Baby Jesus with a sphere symbolising the world. In the background, there is a panorama of Luxemburg with the miraculous chapel and a sign saying "Consolation of the Grieving pray for us" at the top and a caption "A true copy of the image of Our Lady of Consolation kept in the outskirts of the city of Luxemburg made famous by miracles and a constant flow of pilgrims Anno 1640". It was crowned under the Papal law in 1892 and is surrounded by numerous votive items in a Chapel of Graces built in 1654.

The current sanctuary comprises the original chapel, now part of the Ascension Chapel of 1864, and the Pax Christi Chapel recently built for open-air services. The Kevelaer sanctuary started as a local destination and gradually attracted pilgrims from all Germany and the Benelux countries. The current number of visitors is estimated at 800 thousands per year. Pope John Paul II visited Kevelaer in 1987 and followed the local tradition leaving a votive candle bearing the sign Totus Tuus.

*Elżbieta Bilka-Wodecka, dr
Izabela Sołjan, dr
Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytet Jagielloński
Kraków*

Ryc. 1. Rozmieszczenie obiektów sakralnych oraz infrastruktury turystycznej w Kevelaer

Źródło: opracowanie własne.

Kaplica Łask i Kaplica Świec w Kevelaer
(Źródło: Archiwum Sanktuarium w Kevelaer)

Wotywny świece i ryngrafy pielgrzymie w Kaplicy Świec w Kevelaer
(fot. E. Biłska-Wodecka)

Sklep z pamiątkami religijnymi
w Kevelaer (fot. E. Bilaska-Wodecka)

Kaplica 11. stacji drogi krzyżowej
w Kevelaer (fot. E. Bilaska-Wodecka)

Pielgrzymi w procesji do sanktuarium Matki Bożej w Kevelaer
(fot. E. Bilaska-Wodecka)